

Handläggare
Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2023-11-14, p. 9

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/791

Förvaltningens förslag till beslut

- Godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.

Sammanfattning

Stockholms stads *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla, där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som personer utan funktionsnedsättning, utan diskriminering.

I stadens budget för 2023 angavs att kommunstyrelsen ska revidera det nuvarande programmet, med programperiod 2018-2023. Det reviderade programmet pekar ut nio fokusområden för stadens arbete och tydliggör stadens ambitioner och önskade resultat.

För varje fokusområde namnges också ansvariga nämnder och bolagsstyrelser, och miljö- och hälsoskyddsnämnden utpekas som delansvarig (tillsammans med stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser) för fem av de nio fokusområdena.

Programmet ger också en bild av utgångspunkter och förekommande utmaningar samt beskriver ansvar för genomförandet, med olika verktyg och arbetssätt.

Miljöförvaltningen anser att förslaget är välstrukturerat och innehållsrikt, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med funktionshinderfrågor. Förvaltningen anser vidare att det är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser fortsatt, tillsammans med respektive råd för funktionshinderfrågor, kan välja de aktiviteter

som ger mest nytta utifrån respektive verksamhetsområde. Slutligen önskar förvaltningen att även nämndmål, och inte bara aktiviteter och indikatorer kan kopplas mot programmet i stadens ledningssystem.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i maj 2018 om *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023*. Programmet är ett styrdokument för stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga på jämlika villkor i samhället. I stadens budget för 2023 angavs att kommunstyrelsen ska revidera programmet.

Ärendet

Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning bygger på FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, den nationella funktionshinderspolitiken och på stadens vision om ett Stockholm som är tillgängligt för alla och ett föredöme i skyddet av mänskliga rättigheter.

Vid utvärdering av det nu gällande programmet (2018-2023) så framkom att många av de tillfrågade förvaltningarna och bolagen är nöjda med programmets nuvarande utformning och struktur, samt att nuvarande innehåll fortsatt är relevant. Enkät svar och dialoger uppmärksammar dock att vissa områden kan göras tydligare, exempelvis kopplingar till barnperspektivet och till Agenda 2023. Ytterligare områden som anses ha utvecklingspotential i programmet är gruppen äldre, gruppen som bara har insatser enligt socialtjänstlagen, personer med psykiska funktionsnedsättningar, den särskilda utsattheten för våld och diskriminering samt vikten av att ha ett hälsoperspektiv i arbetet.

I utvärderingen framkommer också att uppföljningen av nuvarande program ansetts vara något otydlig, samt att en tydligare integrering med verksamhetsplanering och styrning behövs. Förankring av programmet på chefs- och ledningsnivå betonas som viktigt, och utbildning kopplat till de frågor som lyfts i programmet efterfrågas.

I det reviderade programmet (2024-2029) har utvärderingen av nuvarande program beaktats, och programmet är uppbyggt av fyra delar;

1. En inledande del som beskriver utgångspunkter och olika utmaningar som finns när det gäller rätten för personer med funktionsnedsättning att delta i samhällslivet på jämlika villkor utan diskriminering.

2. Den andra delen beskriver vad ett funktionshinderperspektiv är och hur stadens nämnder och bolagsstyrelser ska använda det i arbetet.
3. Den tredje delen pekar ut prioriterade fokusområden för staden.
4. Den fjärde delen beskriver bland annat ansvar för genomförandet, samt olika verktyg och arbetssätt.

Programmet pekar ut nio fokusområden;

1. Rätten till utbildning och att få det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen
2. Rätten till arbete och försörjning
3. Rätten att kunna ta del av den fysiska miljön och garanteras säkerhet i kris
4. Rätten till en fungerande bostad
5. Rätten till information och kommunikation samt tillgång till ny teknik
6. Rätten till bästa möjliga hälsa
7. Rätten till individuellt stöd
8. Rätten till kultur och fritid
9. Rätten att delta i demokratin

Under varje fokusområde beskrivs stadens ambitioner, samt önskade resultat. För varje fokusområde namnges också ansvariga nämnder och bolagsstyrelser, och miljö- och hälsoskyddsnämnden utpekas som delansvarig (tillsammans med stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser) för fem av de ovan nämnda fokusområdena;

- Rätten till arbete och försörjning
- Rätten att kunna ta del av den fysiska miljön och garanteras säkerhet i kris
- Rätten till information och kommunikation samt tillgång till ny teknik
- Rätten till bästa möjliga hälsa
- Rätten att delta i demokratin

Programmet ska användas av stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att identifiera, förebygga och undanröja de hinder för delaktighet i omgivningen som bristande tillgänglighet och ojämlika levnadsvillkor medför för personer med funktionsnedsättning.

I arbetet med tillgänglighet och full delaktighet i samhällslivet på jämlika villkor ska stadens nämnder och bolagsstyrelser använda ett funktionshinderperspektiv. Arbetet innebär att utgå från människors olikheter, olika förutsättningar, behov och önskemål och prioritera universella lösningar som fungerar för alla.

Funktionshinderperspektivet innehåller fyra delar som är ömsesidigt beroende av varandra;

- principen om universell utformning,
- åtgärda befintliga brister i tillgängligheten,
- individuella stöd och lösningar samt
- förebygga och motverka diskriminering.

Programmet tydliggör att ”åtgärder för att öka tillgängligheten kan, förutom det huvudsakliga syftet att undanröja hinder för delaktighet och förhindra diskriminering, ses som en investering för en hållbar utveckling. Lösningar som är bra för personer med funktionsnedsättning är ofta bra för alla och minskar behovet av specialanpassningar och dyra åtgärder i efterhand.”

Arbetet med genomförande och förverkligande av programmet ska ske inom ramen för ordinarie planering och uppföljning av verksamheten. I verksamhetsplanerna ska nämnder och bolagsstyrelser precisera hur de kommer att arbeta med och följa upp programmets fokusområden. Ansvariga nämnder och bolagsstyrelser ska ta fram aktiviteter och indikatorer i samråd med sina respektive råd för funktionshinderfrågor. Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram tillämpningsanvisningar, vilka ska ge förslag till möjliga indikatorer och aktiviteter. Valda indikatorer och aktiviteter ska leda till verksamhetsutveckling såsom att löpande förbättra arbetssätt, processer, strukturer, styrning och kompetenser. Indikatorer och aktiviteter ska kopplas till stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen verksamhetsstöd på miljöförvaltningen. Fastighetsnämndens och miljö- och hälsoskyddsnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor inkommer med separat svar på rubricerad remiss.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen anser att förslaget till reviderat Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning är välstrukturerat och innehållsrikt, och därmed utgör en värdefull grund för stadens arbete med funktionshinderfrågor.

Förvaltningen anser att de fokusområden som pekas ut är relevanta och att det är positivt det fortsatt kommer att tas fram ett stödmaterial med förslag till aktiviteter och indikatorer kopplat till programmet. Det är dock fortsatt viktigt att respektive verksamhet, i samråd med respektive råd för funktionshinderfrågor, kan välja de aktiviteter och åtgärder som är relevanta för den specifika verksamheten; i syfte att skapa största möjliga nytta av genomförda insatser.

Förvaltningen önskar slutligen att det i stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS) också ges möjlighet att koppla nämndmål mot programmet. Att också kunna koppla nämndmål till programmet (istället för enbart aktiviteter/indikatorer) medför en än mer ändamålsenlig uppföljning för respektive verksamhet, samtidigt som det möjliggör en aggregerad uppföljning för staden i stort.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Mikael Nyberg
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

1. Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029
2. Kommunstyrelsens tjänsteutlåtande avseende Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029